

питання складно, адже інвестор із США вимагає ведення обліку згідно з GAAP, а інвестор з європейської країни — згідно з МСФЗ, що ставить під сумнів доцільність переходу до МСФЗ» [2, с. 16]. Безумовно, що при цьому слід враховувати особливості перехідної економіки, соціально-економічні, політичні, правові та інші чинники, характерні для України, а також національні традиції, набуті в теорії і практиці обліку попередніх років.

Література

1. *Соколов Я. В.* Бухгалтерский учет: от истоков до наших дней: Учебн. Пособие для вузов / Соколов Я. В. — М.: Аудит, ЮНИТИ, 1996. — 638 с.
2. *Моссаковський В.* Який облік потрібен Україні? // Бухгалтерський облік і аудит. — 2009. — № 12. — С. 16—27.

Лоханова Н. О., канд. екон. наук, доцент кафедри бухгалтерського обліку та аудиту, ACCA/DipFR, Одеський державний економічний університет

РОЗВИТОК СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ — ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

На протязі останнього десятиріччя в Україні активно реалізуються заходи щодо реформування системи бухгалтерського обліку відповідно до сучасної міжнародної практики обліку і звітності. І в цьому напрямку зроблено багато, починаючи від прийняття ще в 1999 р. Закону «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV, розробки і широкого застосування національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, і до здійснення багатьох кроків на шляху запровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності для публічних компаній. Однак, не дивлячись на це, приходиться констатувати, що діючий стан розвитку бухгалтерського обліку в Україні ще дуже далекий від задовільного, а його нормативно-правове забезпечення відстає від реалій сьогодення.

Хотілося б звернути увагу на наступні найболючіші, на нашу думку, проблеми і перешкоди, що стоять на шляху розвитку бухгалтерського обліку в країні. До них відносяться:

1. Формальний підхід з боку як господарюючих суб'єктів, так і регулюючих органів до принципів і вимог бухгалтерського обліку. Лише на невеличкій частині підприємств з боку власників і керівництва можна побачити зацікавленість у тому, щоб системою обліку формувалась якісна фінансова звітність, яка відповідає реальній ситуації на підприємстві.

2. Значне перенавантаження господарюючих суб'єктів та їх облікових служб операціями по веденню обліку і складанню звітності для цілей оподаткування. Складність і протиріччя нормативно-правових актів з питань складання податкової звітності призводять до того, що обліковий персонал змушений більшу частину свого часу витратити на формування інформації для цілей розрахунку податків. Ураховуючи, що саме в цій сфері може виникнути найбільша частина загроз економічній безпеці підприємства від неякісної облікової інформації не випадково, що як власники бізнесу, так і керівники зацікавлені в надійній постановці обліку для задоволення вимог податкових органів. А це, на жаль, відбувається не на користь бухгалтерському обліку в цілому, виникає певний перекося у задоволенні інформаційних потреб — у центрі уваги знаходяться вимоги лише однієї групи зовнішніх користувачів — податківців.

3. Слабкість систем контролю якості бухгалтерської звітності, в тому числі невисока якість аудиту, і низький рівень професійної підготовки бухгалтерів. Більша частина бухгалтерського персоналу взагалі не володіє навичками застосування не лише Міжнародних стандартів фінансової звітності, а й у значній частині випадків і національних П(С)БО. Багато хто навіть не розуміє, з якою метою пропонуються і як мають застосовуватися певні стандарти і закладені в них методики. Хотілося б звернути увагу лише на один із діючих стандартів — П(С)БО 28 «Зменшення корисності активів», що відповідає МСФЗ 36 «Знецінення активів». П(С)БО 28 прийнятий ще в 2004 році, тобто він застосовується в Україні більше 5 років, однак, як показало обстеження 20 підприємств Одещини, більша частина бухгалтерів (близько 50 %) взагалі не знають про існування відповідного стандарту, а ті, хто знають, не вважають за потрібне застосовувати його через відсутність потреби у відповідній інформації з боку користувачів фінансової звітності. Фактично жодне підприємство з тих, що були обстежені, втрати від зменшення корисності активів не визнають. Про яку ж якісну фінансову звітність може взагалі йти мова, якщо найбільш суттєва складова активів кожної компанії представлена необоротними активами

за залишковою вартістю, визначеною як фактична собівартість за мінусом накопиченої амортизації (зносу) без урахування будь-яких знецінень, без орієнтації на їх реальну вартість відшкодування у вигляді справедливої вартості за мінусом затрат на реалізацію чи дисконтованої вартості майбутніх грошових потоків від використання активів.

Підсумовуючи вище викладане, зазначемо що об'єктивно бухгалтерський облік на практиці формує лише таку інформацію, яка є затребуваною з боку користувачів. А отже, розвиток бухгалтерського обліку в Україні слід здійснювати в напрямку формування попиту на якісну облікову інформацію, що має міститися у фінансовій звітності.

Для вирішення цього завдання, на наш погляд, необхідно здійснити ряд кроків на шляху поліпшення нормативно-правового забезпечення системи обліку в Україні, а саме:

1. Необхідно в найближчий час активізувати роботу з обговорення і прийняття змін до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні». При тому з метою активізації застосування в Україні Міжнародних стандартів фінансовою звітності в Законі доцільно чітко оговорити право всіх господарюючих суб'єктів вести бухгалтерський облік і складати фінансову звітність на підставі МСФЗ. Підкреслимо, для всіх юридичних осіб — право, тоді як для публічних компаній — зобов'язання складати звітність за МСФЗ.

2. Необхідно прийняти комплекс заходів, спрямованих на спрощення податкового законодавства за рахунок відміни численних нормативно-правових актів з питань оподаткування і розробки та затвердження Податкового кодексу в Україні. Створення прозорої та більш полегшеної в частині розрахунку показників системи оподаткування, на наш погляд, буде, з одного боку, сприяти зменшенню часу облікового персоналу, що витрачається на формування показників податкової звітності і, з другого боку, підвищить ефективність контролю за дотриманням податкового законодавства з позицій регулюючих органів.

3. Підняття статусу бухгалтерського обліку і фінансової звітності можливо лише за умови, якщо відбудеться інтеграція всіх видів обліку, і зокрема обліку для цілей складання фінансової і податкової звітності. Лише за умови, якщо показники для розрахунку податків зможуть бути сформовані за рахунок коригувань відповідних бухгалтерських показників і якщо бухгалтерський персонал буде розуміти, що ті дані, які наводяться у фінансовій звітності теж попадуть під контроль, вони будуть

змушені більше уваги приділити саме даному виду облікових робіт. У зв'язку з цим необхідно розробити Методику обліку податкових різниць і перерахунку показників фінансової звітності в показники для розрахунку податків. А це у свою чергу можливо, як було сказано вище, лише завдяки спрощенню податкового законодавства.

4. Окремим напрямком розвитку має бути підвищення кваліфікації фахівців, що зайняті веденням бухгалтерського обліку. У даному випадку перспективи, на наш погляд, полягають у пошуку шляхів співробітництва вищої освіти, професійних бухгалтерських організацій і державних органів. Вважаю, що підтвердження рівня кваліфікації облікового персоналу має стати ознакою професійного бухгалтера. На державному рівні при прийнятті Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» має бути визнано, що професійним бухгалтером є лише той фахівець, який підтвердив свою кваліфікацію одним із загальновідомих у світі сертифікатів (ACCA, ACCA/DipFR, CAP/CIPA) або сертифікатом національного зразка, який може бути введено у межах Національної сертифікації бухгалтерів, яку доречно розробити професійним бухгалтерським організаціям, що є членами МФБ, спільно з державними органами і ВНЗ. Безумовно, що введення обов'язкової сертифікації, як ознаки для визнання професійного бухгалтера, наштовхнеться на протидію з боку частини практиків і науковців. Однак, хотілося б наголосити, чомусь всі спокійно відносяться до сертифікації аудиторів, до необхідності отримання сертифікатів особам, які здійснюють оцінку майна або діяльність у сфері торгівлі цінними паперами тощо, тоді як введення сертифікації бухгалтерів вважається негативним кроком, що немов би принижує вищі навчальні заклади і нівелює їх диплом. Вважаємо, що наявність диплома про вищу освіту, на жаль, не може підтвердити професійну придатність фахівця з обліку, оскільки, крім знань, потрібні ще й досвід, і вміння вирішувати конкретні практичні завдання. А отже, сертифікація професійних бухгалтерів має передбачати врахування наявності такого досвіду і підтвердження рівня знань та навичок шляхом здачі кваліфікаційних іспитів. Саме такий крок буде сприяти підвищенню якості надання бухгалтерських послуг і наближати рівень бухгалтерського обліку в Україні до міжнародних вимог.

Ось такі, на нашу думку, основні заходи, які мають бути здійснені на шляху розвитку обліку та його нормативно-правового забезпечення в Україні в найближчий час.